

Α. Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΜΑΟΣ

ἢ ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΥ ΑΛΛΟΙΘΩΡΙΖΕΙ

Πρῶτο μέρος τοῦ διαδικτυακοῦ ἀφιερώματος τοῦ ΝΠ στὸν Δημήτρη Ἀρμάο. Ἔπονται τὰ κείμενα τοῦ [Γιάννη Πατίλη](#) καὶ τοῦ [Κώστα Κουτσορέλη](#).

Θὰ προτιμοῦσα ἀπόψε νὰ μιλήσω ὄχι γιὰ τὰ ποιήματα τοῦ Ἀρμάου, ἀλλὰ γιὰ τὰ τυπώματά του. Γιατὶ ὁ Δημήτρης ὑπῆρξε ἀπαράμιλλος τυπογράφος. Δηλαδή φανατικὸς ζηλωτῆς τοῦ Πνεύματος, γιατί ἡ τυπογραφία εἶναι ἡ Μορφή του καὶ γιατί Πνεῦμα χωρὶς Μορφή δὲν ὑπάρχει. Πνεῦμα καὶ Μορφή ταυτίζονται. Κατανάγκην λοιπὸν ἀπὸ σπουδαῖος τυπογράφος ἔγινε καὶ σπουδαῖος ποιητῆς, ἐνηλικιωμένος δηλαδή μὲ τὸ δυναμωτικὸ γάλα τῆς τυπογραφίας. Ρουφώντας τυπογραφικὰ μελάνια, φασκιωμένος ἀπὸ τὶς σφιχτὲς διαστάσεις ἀτελειώτων σελιδοποιήσεων, ψηλαφώντας διαρκῶς τὴν ὑφή ἀπὸ τόπια χειροποίητα φανταστικὰ χαρτιά, ὑπνοβατώντας ἀνάμεσα σὲ πυκνὲς ἀράδες ἀπὸ τυπογραφικὰ στοιχεῖα, μὲ δυὸ λόγια συνεπαρμένος ὀλόψυχα ἀπὸ τὴ μαυλίστρα Μορφή (μὲ τὸ Μ κεφαλαῖο), ἦταν μοιραῖο κάποια στιγμή νὰ πιαστεῖ θύμα στὶς πλεκτάνες τῆς ἢ ἐκείνης τῆς μιᾶς ἄπιαστης Οὐσίας ποὺ κατὰ συνθήκην ὅλος ὁ συμβιβασμένος κόσμος ὀνομάζει, χωρὶς νὰ ξέρει τίποτα γιὰ τὴν οὐσία της, «Πνεῦμα». Ἔτσι ἔγινε τελικὰ ποιητῆς αὐτῆς τῆς Οὐσίας.

Σὰν παράδειγμα αὐτῆς τῆς παγίδας θὰ χρησιμοποιήσω ἀπόψε ἓνα μικρὸ ποίημα ἀπὸ τὶς *Βίαιες Ἐντυπώσεις* ἢ *Ἐκτυπώσεις* τοῦ Ἀρμάου μὲ τίτλο *Μικρὸς Παρακλητικὸς*. Ἀντιγράφω μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια καὶ διαβάζω ὀλόκληρο τὸ ποιηματάκι, ποὺ εἶναι σπασμένο σὲ τρεῖς στροφές:

Α΄

ΣΠΑΣΤΕ τὰ

Νὰ βγεῖ ζωὴ βαβιασμένη

Ἄβγὰ ταπεινῶν!

Β΄

ἘΛΕΗΣΕ μας Κύριε

Τὰ παιδάκια

Ζωγραφίζουμε ἀράχνες.

Γ΄

ΑΝ

Ἀποσύραμε τὴν κεφαλή μας τοῦ ἐμπορίου,

Ἐκολουθώντας τὴ λογικὴ τοῦ ποιήματος, θὰ διαπιστώσουμε στὸ τέλος πὼς ὁ,τι φαντάζει σὲ πρώτη ἀνάγνωση «σπασμένο» καὶ αὐθαίρετο, κρύβει μιὰν ὑγιέστατη λογικὴ, ἕναν εἰρμὸ στοχασμοῦ ποὺ εἶναι φυσικὰ ἔξω ἀπὸ τὴ δική μας παραδοσιακὴ, συνθηκολογημένη καὶ περιορισμένη λογικὴ.

Προσέχω τὴν τυπογραφία τοῦ ποιήματος. Προσέξτε καὶ νὰ θυμάστε πὼς κάθε στροφή ἀρχίζει μὲ *κεφαλαῖο* γράμμα (ΣΠΑΣΤΕ, ἘΛΕΗΣΕ, ΑΝ): Μιὰ πρώτη τυπογραφικὴ ιδιορρυθμία ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸ φωνῆεν Ε τῆς δεύτερης στροφῆς, τοῦ ρήματος «ἘΛΕΗΣΕ» δηλαδή, ποὺ εἶναι τυπωμένο μὲ ἕνα κεφαλαῖο τονισμένο Ε. Φέρει τὸ πνεῦμα τῆς *ψιλῆς* ὄχι ἀριστερὰ πλάϊ του, ὅπως στὴν κοινὴ (τὴ δική μας) γλώσσα, ἀλλὰ ἀπὸ πάνω του, ὡσὰν σκέπη του. Μιὰ δευτέρη τυπογραφικὴ ἰσορρυθμία εἶναι τὸ ἀρχικὸ φωνῆεν Α τοῦ ὑποθετικοῦ συνδέσμου «ΑΝ» τῆς τρίτης στροφῆς, ποὺ εἶναι τυπωμένο μὲ κεφαλαῖο ψηφίο, ἀπολύτως ἄτονο ὅμως, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ὑπερ-τονισμένο «ἘΛΕΗΣΕ». Μιὰ τρίτη ιδιορρυθμία εἶναι τὸ μεγάλο τυπογραφικὸ διάστημα, ἡ τεράστια ἀπόσταση ἀνάμεσα στὸ «μας» καὶ στὸ «Κύριε» τῆς δεύτερης στροφῆς. Μὲ συμπαθᾶτε γι' αὐτὰ τὰ ἀναγνωστικά μου ψειρίσματα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ξέρω καλὰ τί ἐστὶ Ἄρμάος, σᾶς βεβαιῶ πὼς ὁ ἀπολιπὼν παρὼν ἦταν μέγας ψείρας τυπογράφος καὶ κατεπέκταση ἢ κατασυνέπεια ψιλολόγος ποιητῆς. Ἦταν ἱκανὸς νὰ παραμείνει ξάγρυπνος μιὰ βδομάδα, νηστικός, γιὰ μιὰ καὶ μόνο ψιλὴ ἢ δασεῖα.

Τὸ σπάσιμο τοῦ ποιήματος σὲ τρεῖς στροφές εἶναι μιὰ δευτέρη σιωπηρὴ προτροπὴ τοῦ ποιητῆ, παράλληλη μὲ τὴν ρητὴ προτροπὴ τοῦ πρώτου στίχου «ΣΠΑΣΤΕ τα», ποὺ στὴ σκέψη μου σημαίνει «σπάστε» τὰ λόγια τοῦ ποιήματος καὶ μετὰ διαβάστε τα «σπασμένα». Ποιὸς ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς διπλῆς προτροπῆς; Μὰ γιὰ νὰ «βγεῖ» ἀπὸ αὐτὸ τὸ διπλὸ βίαιο σπάσιμο «ζωὴ βεβιασμένη», καὶ «ζωή» καὶ «ποίησις ἢ γλώσσα», σὰν προϊόντα βίας. Δηλαδή; «Ζωή» (μὲ κεφαλαῖο Ζ), ἀκούω τὸ Δημήτρη νὰ μοῦ ψιθυρίζει, δὲν εἶναι καθόλου, μὰ καθόλου, μιὰ κατάσταση φυσιολογικὴ, ὀρισμένη καὶ περιορισμένη ἀπὸ τὰ ἐννοιολογικὰ (καὶ κατεπέκταση αἰσθηματικὰ) πλαίσια τοῦ κοινοῦ ὄρου «ζωή». Ξεπερνᾶει καὶ τὶς πάγιες γνώσεις μας καὶ τὰ ὀρισμένα αἰσθήματά μας καὶ τὶς παραδοσιακὲς ἢ τὶς νεωτεριστικὲς τέχνες μας καὶ τὴ καθιερωμένη γλώσσα μας. Εἶναι ἀπλῶς μιὰ λέξη, μιὰ «συνθήκη» τῆς κοινῆς γλώσσας, «βεβιασμένη»: μιὰ αὐθαιρεσία μας. Εἶναι ἡ συνηθισμένη βία ποὺ ἀσκεῖ πάντα τὸ γνωστικὸ μας ὄργανο, τὸ μυαλό μας, (γιατὶ ἔτσι λειτουργεῖ), πάνω σὲ κάτι Ἐπέκεινα, σὲ Κάτι ἔξω καὶ πέραν ἀπὸ τὶς γνωστικὲς του

δυνατότητες, απροσπέλαστο και απερίγραπτο στην Ουσία. Ἐπὶ αὐτὴ τὴν ἀσύλληπτη Οὐσία (ἀπο)σπᾶμε μὲ τὴ βία ἓνα θραῦσμα καὶ τὸ βαφτίζουμε μὲ ἓνα ὄνομα, μὲ τὴν ἑτικέτα «ζωή».

Μπαίνω τώρα σὲ λεπτομέρειες. «Σπάστε τα» λέει ὁ πρῶτος στίχος. «Ποιά» ἀναρωτιέμαι. «Ποιά» εἶναι αὐτὰ τὰ ἄτονα καὶ ἄγνωστα τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας «τα», ποῦ πρέπει νὰ σπάσουμε, ξαναρωτάω. Οἱ τόνοι ἐδῶ, ἀρχίζω νὰ πιστεύω στὰ ἐπίμονα ψιθυρίσματα τοῦ Δημήτρη, παίζουν ἓναν δικό τους ἄκρως δραματικὸ ρόλο. Ἐπὶ τὰ ἄτονα καὶ ἀόριστα «τα» βγαίνουν ἀποσπασμένα μὲ τὴ βία καὶ τονισμένα κατεπιταγὴν τῆς συνομολογημένης ὀρθογραφίας δυὸ κομμάτια, δυὸ λέξεις: οἱ δυὸ ὀρθογραφημένες λέξεις «ζωή βεβιασμένη». Ὁχι κάτι φυσικὸ ἢ φυσιολογικὸ, ἢ κάτι ὀλόκληρο καὶ ἀδιάσπαστο, ἢ κάτι ζωντανό, ἐνιαῖο, ἀκέραιο καὶ ἀκατάμητο, ἀλλὰ κάτι σπασμένο σὲ δυὸ κομμάτια καὶ ἄρα λειψὰ τὸ ἓνα σὲ σύγκριση μὲ τὸ ἄλλο, σχηματισμένο μάλιστα σὰν θραύσματα τὴν ὥρα ἀκριβῶς τοῦ σπασίματος καὶ ἐξαιτίας τοῦ σπασίματος.

Φίλοι μου, δὲν ξέρω ἂν ἀρχίζετε νὰ καταλαβαίνετε γιὰ τί πράγμα μιλάει ὁ ποιητής. Ἡ ποίηση δὲν εἶναι χῶρος ψυχοσωτήριος καὶ λυτρωτικός. Εἶναι σφαγεῖο, ὅπως λέει ὁ Γιάννης Πατίλης, ἓνας ἄλλος σπουδαῖος ποιητής μας, ἀπὸ ὅπου βγαίνει καταματωμένος ὁ ἀνα-γνώστης, ἀναβαπτισμένος στὸ ἴδιο του τὸ αἷμα. Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν αὐτὴ τὴν ἀναβάπτιση τοῦ Ἄρμάου στὸν *Παρακλητικὸ* του. Συλλαβίζω τὸν τρίτο στίχο τῆς πρώτης στροφῆς ὅπου ὁ ποιητής κάνει λόγο τώρα γιὰ κάποια «αὐτὰ ταπεινῶν». Προφανῶς ὁ τρίτος στίχος ἀναφέρεται καὶ προσδιορίζει τὰ ἄτονα «τα» τοῦ πρώτου στίχου, λέω μέσα μου. Ἐκαθαρίζει ἔτσι τὸ μυστήριον τῆς ἄτονης ἀόριστης ἀντωνυμίας «τα». Ἡ προστακτικὴ «σπάστε τα» ἐννοεῖ ἀκριβῶς τὰ «ἀβγὰ ταπεινῶν», ποῦ πόρρω ἀπέχουν καὶ δὲν ταυτίζονται ἀσφαλῶς μὲ τὸ Πρωτ-Ἄβγὸ ἀπὸ ὅπου γεννιέται ἡ Ζωή. Ὁ,τι σπάζουμε λοιπὸν γιὰ νὰ δώσουμε νόημα καὶ μορφή στὴ ζωὴ μας εἶναι μιὰ πράξη βίας πάνω σὲ ἀβγὰ ταπεινά, κατώτερης ἢ δεύτερης ποιότητας· πάνω σὲ ἀβγὰ/λέξεις, ἀπὸ ὅπου γεννιοῦνται μὲ καισαρικὴ ἄλλα παρόμοια ἀβγά: οἱ λέξεις «βεβιασμένη ζωή».

Πολλὸ σωστὰ σκέφτομαι. Ὁμως κάτι μοῦ λέει πὼς ὁ ποιητής μιλάει μιὰ διαφορούμενη γλῶσσα. Ἡ διγλωσσία του μοῦ λέει πὼς «τα» καὶ «ἀβγὰ ταπεινῶν» εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτό, ἀφοῦ καὶ τὰ ἄτονα «τα» εἶναι μιὰ λέξη, ὅπως λέξεις εἶναι καὶ τὰ «ἀβγὰ ταπεινῶν». Κάτι μὲ τρῶει ὅμως. Προσέχω λοιπὸν καὶ πάλι τὸν τυπογράφο Ἄρμάο. Ἀνάμεσα στοὺς δύο πρώτους στίχους καὶ στὸν τρίτο στίχο (καὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δεύτερης στροφῆς) ὑπάρχει ἓνα ἐπιπλέον διάστιχο. Οἱ τρεῖς στίχοι δηλαδὴ τῶν δύο πρώτων στροφῶν ἀπὸ τυπογραφικὴ ἄποψη παρουσιάζουν μιὰν ἀνισότητα, ἓνα ἄλλο σπάσιμο, αὐτὴ τὴ φορά τῆς στροφῆς. Τὸ διάστημα ἀνάμεσα στὸ δεύτερο καὶ τρίτο στίχο εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ διάστημα ἀνάμεσα στὸν πρῶτο καὶ τὸ δεύτερο στίχο. Ἐτσι οἱ δύο πρῶτοι στίχοι ἀποτελοῦν μιὰ νοηματικὴ ἐνότητα ποῦ ἀντιδιαστέλλεται ἀπὸ τὸ νόημα τοῦ τρίτου στίχου. Ὁ λεπτολόγος τυπογράφος καὶ ποιητής ἐδῶ, μὲ αὐτὴ τὴν τυπογραφικὴ διάταξη φαίνεται νὰ ξεπερνᾷ τὴν προηγούμενη λογικὴ ἀνάγνωση. Τὰ «ἀβγά» τώρα μοιάζουν νὰ μὴν ὑποκαθιστοῦν, νὰ μὴ διευκρινίζουν τὰ ἄτονα «τα». Οἱ ἀναγνώστες δὲν καλοῦνται νὰ σπάσουν «ἀβγά», καὶ μάλιστα «ἀβγὰ ταπεινῶν», γιὰ νὰ βγεῖ ἀπὸ αὐτὰ «βεβιασμένη», «πρόωρη» ἢ ζωὴ· μιὰ *συγκεκριμένη* μορφή ζωῆς. Τὸ «τα» παραμένει, ἄτονο, ἀπροσδιόριστο, ἀπερίγραπτο καὶ κατεπέκταση ἄψυχο καὶ ἀνυπόστατο, στὴ Σκιά τοῦ πρώτου στίχου ἢ σὰν μιὰ Σκιά Πρώτης Γραμμῆς· σὰν μιὰν ὄντολογικὴ Σκιά. Ἐπάρχει σὰ Σκιά, ὄχι σὰν κάτι ὀρισμένο καὶ ὀριστέο. Ἐπάρχει σὰν αὐτόνομη, ἀόριστη ἀντωνυμία καὶ

ὄχι σὰ συγκεκριμένο οὐσιαστικό. Ὑπάρχει σὲ ἀντιδιαστολή μὲ τὰ ἀπομονωμένα στὸν τρίτο στίχο «ἀβγὰ ταπεινῶν».

Τί ἀκριβῶς λοιπὸν ἔχει τώρα στὸ ἀλλοίθωρο μυαλό του αὐτὸς ὁ περίεργος τυπογράφος/ποιητής; Γιὰ μένα, ἕναν πολὺ πονηρεμένο πιά καὶ μανιακὸ ἀναγνώστη τοῦ Ἄρμάου πλέον, τὸ δεῦτερο καὶ βαθύτερο νόημα τῆς πρώτης διπλοσήμαντης στροφῆς ἀρχίζει νὰ ξεκαθαρίζει: Σπάστε, βιάστε τὴν Ἀσύλληπτη Οὐσία ποὺ εἶναι κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὴν ἀόριστη ἀντωνυμία «τα». Ὅ,τι θὰ γεννηθεῖ ἀπὸ τὸ σπάσιμο αὐτὸ θὰ εἶναι «ἀβγὰ ταπεινῶν», βεβιασμένα, πεπερασμένα λόγια καὶ μόνο λόγια. Ὅ,τι λοιπὸν σπάει, ὅ,τι βιάζει ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἀόριστο (= μὴ ὀριστέο) «τα» τῆς ἀόριστης Ὀντολογικῆς Σκιᾶς του.

Κι ἐδῶ ἀκριβῶς ὑποκρύπτεται ἡ τραγωδία μιᾶς φρικτῆς καὶ ἀνυποψίαστης ἀντίφασης. Τὰ ἄλεκτα καὶ ἄσπαστα στὴν οὐσία τους «τα» σπάζουν καὶ βιάζονται ἀπὸ τὸ μυαλό μας σὰν λεκτὰ καὶ σπάσιμα, σὰν ἔννοιες, σὰ λέξεις πάντοτε, σὰν «ἀβγὰ ταπεινῶν». Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ φοβερὴ ἀντίφαση, αὐτὴ τὴν τραγωδία ὑπαινίσσεται ἡ τυπογραφία τῶν τριῶν στίχων τῆς πρώτης στροφῆς: Πὼς μολονότι τὰ «τα» ἀντιδιαστέλλονται πάντα ἀπὸ τὰ προϊόντα τους, ἀπὸ τὰ «ἀβγά» τους, τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμὴ μήτρα καὶ ἀβγά εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτό. Ἡ φυλακὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπιτρέπει ἀποδράσεις. Ὁ ἐγκλεισμὸς στὴ φυλακὴ τῶν λέξεων εἶναι ὁ Νόμος τοῦ ἀνθρώπου.

Προσοχὴ καὶ πάλι παρακαλῶ. Ἡ φρασοῦλα «ἀβγὰ ταπεινῶν», ἀποτελεῖ τὸν τρίτο στίχο τῆς πρώτης στροφῆς, ἀπομονωμένο ἀπὸ τοὺς δύο προηγούμενους. Ὅ,τι ἐπιπλέον ὑποδηλώνει αὐτὸς ὁ ἀσπασμένος τρίτος στίχος, εἶναι ὁ κλοιὸς τῆς ἀπομόνωσης: Μόνο «ἀβγὰ ταπεινῶν» ὄντων μπορούμε νὰ ἀποσπάσουμε μὲ τὴ βία ἀπὸ τὸ Ἄρρητο, ποὺ κυφοροῦν ὡστόσο τὸ Ἄλεκτο χωρὶς ὅμως νὰ μπορούν νὰ τὸ γεννήσουν. Γιατὶ ὅ,τι γεννοῦν μὲ *καισαρική*, μὲ τὸ βίαιο σπάσιμο δὲν εἶναι τὸ Ὑψηλὸ καὶ Ἀσύλληπτο, ἀλλὰ ἄλλα ὅμοια ἀβγά, λέξεις ποὺ παράγουν ἕνα πλάσμα ζωῆς, ἕνα εἶδωλο ζωῆς καὶ ὄχι τὴν Αὐθεντικὴ ζωὴ.

Παίρνω λοιπὸν βαθιὰ ἀνάσα καὶ διαβάζω τὸ δεῦτερο «θραῦσμα» τοῦ *Παρακλητικοῦ*: «ἘΛΕΗΣΕ μας Κύριε | Τὰ παιδάρια || Ζωγραφίζουμε ἀράχνες». Σὲ ποιὸν Κύριο ἀπευθύνει τὸν παρακλητικὸ του στίχο ὁ Δημήτρης; Ἦταν ἄραγε ἄνθρωπος θρησκός; Ἄν καὶ δὲν τὸ ἀποκλείω, ἐδῶ τουλάχιστον ἄλλο πράγμα ἔχει στὸ μυαλό του ὁ ποιητής. Λέω λοιπὸν ξεκάθαρα πὼς «Κύριος» ἐδῶ εἶναι τὰ προηγούμενα ἄτονα «τα». «Κύριος» εἶναι τὸ Ὑψηλὸ Θεῖο Πνεῦμα, τὸ Πνεῦμα τῆς Ψιλῆς ποὺ ἵπταται πάνω ἀπὸ τὸ φωνῆεν Ε τῆς παρακλήσεως «ἘΛΕΗΣΕ μας»· τὸ Ψιλὸ (μὲ γιώτα, παρακαλῶ, γιὰ τὰ μέτρα τοῦ ἀνθρώπου) Πνεῦμα. Αὐτὸ ποὺ βρίσκεται μίλια μακριὰ ἀπὸ «μας». Γιατὶ μιὰ ἀβυσσαλέα ἀπόσταση μεσολαβεῖ ἀνάμεσα σὲ «μας» καὶ σὲ Κεῖνο, ὅπως ἀφήνει νὰ ἐννοηθεῖ ἡ ἀβυσσαλέα τυπογραφικὴ ἀπόσταση ἀνάμεσα στὶς λέξεις «μας» καὶ «Κύριε». Ἀπὸ αὐτὸ ζητάει ἔλεος ὁ ποιητής, γιατί δὲν ἔχει αὐταπάτες. Γνωρίζει σὲ βάθος τὸ ἀνθρώπινο δράμα. Ἐμεῖς, οἱ ἄνθρωποι ὅλοι, δὲν εἴμαστε παιδιὰ του, ἀλλὰ παιδάριά του. Ὁ ὄρος «παιδάρια» λέει τὸ λεξικό, σημαίνει κατὰ συνεκδοχὴν «ἀνθρώπους ἀνόητους». Καρικατοῦρες, ἀστεῖα καὶ ἀνόητα ὄντα εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς, ποὺ μὲ τὸ φωνῆεν μιᾶς λέξεως, μὲ τὴ φωνὴ τῶν λέξεων, μὲ τὰ ἀβγά μας, ἀβγὰ ταπεινῶν παιδαρίων, γεννᾶμε «ζωὴ βεβιασμένη», μιὰ βεβιασμένη τέχνη δηλαδή, τὴν τέχνη τῆς ποιήσεως/γλώσσας, τὴν τέχνη τῆς ζωγραφικῆς, μιὰ τέχνη ποὺ μιμεῖται ἀποτυχημένα τὴν ἀπροσδιόριστη Οὐσία τῆς ζωῆς, μιὰ τέχνη παμπάλαια καὶ εὐθραυστη, ὅπως παμπάλαιες καὶ εὐθραυστες εἶναι οἱ ἀράχνες, τὰ δίχτια

τους, στις γωνιές τῶν ἐγκαταλειμμένων, ἀκατοίκητων καὶ κλειστῶν σπιτιῶν, παγίδες γιὰ μᾶς τὰ παιδιάρια, πὺ γινόμεσθε βορὰ στὸ τέλος τοῦ Ζώου τῆς Ἀράχνης/Πνεύματος.

Περνάω τώρα στους δυὸ τελευταίους στίχους τῆς τρίτης στροφῆς. Ἡ παράκληση τοῦ ποιητῆ συνεχίζεται μὲ μιὰν ὑποθετικὴ οὐτοπικὴ ἐρώτηση. «AN | Ἀποσύραμε τὴν κεφαλὴ μας τοῦ ἐμπορίου;», ἂν ἀποφασίζαμε, ἂν μπορούσαμε νὰ ἀποσύρουμε τὴν κεφαλὴ μας τοῦ ἐμπορίου, ἀναρωτιέται καθὼς προσεύχεται, τί θὰ γινόταν; «Θὰ μᾶς ἐλεοῦσες, Κύριε;» εἶναι ἡ σιωπηρὴ καταληκτικὴ προέκταση αὐτοῦ τοῦ ἐρωτήματος. Ὅμως ὁ Ἀρμάος δὲν εἶναι συνηθισμένο μυαλό. Ἄς προσέξουμε γιὰ τελευταία φορὰ τὰ λόγια του. Οἱ δύο στίχοι, ὁ πρῶτος μονολεκτικὸς καὶ ὁ δεύτερος πολυλόγος, πρέπει νὰ διαβαστοῦν μὲ δύο τρόπους. Αὐτὴ τὴ διπλὴ ἀνάγνωση ὄχι μόνο ἐπιτρέπουν ἀλλὰ καὶ ὑπαγορεύουν ὑπογείως οἱ δυὸ στίχοι\θραύσματα τῆς τρίτης στροφῆς. α) Οἱ συντάξεις τοῦ ρήματος «ἀποσύρω» μὲ τὴ γενικὴ πτώση «τοῦ ἐμπορίου» καὶ μὲ τὴν αἰτιατικὴ πτώση τῆς «κεφαλῆς μας» εἶναι δηλωτικὲς «καταπτώσεων». Οἱ «πτώσεις» ἐδῶ χρησιμοποιοῦνται καὶ μὲ τὴν ὄντολογικὴ τους ἀπόχρωση. Καὶ ἡ γενικὴ (τοῦ ἐμπορίου) καὶ ἡ αἰτιατικὴ (τὴν κεφαλὴ μας), στὴ σκέψη τοῦ Δημήτρη, εἶναι δύο γλωσσικὲς καταπτώσεις καὶ μοιραῖα δυὸ (κατα-) πτώσεις τοῦ μυαλοῦ. Ἡ γενικὴ «τοῦ ἐμπορίου», στὴν σύνταξί της μὲ τὸ ρῆμα «ἀποσύρω», χρησιμοποιεῖται «ἐπιρρηματικῶς», ὅπως θὰ ἔλεγε ἴσως ὁ Τζάρτζανος, στὸ σπουδαῖο πόνημά του γιὰ τὴ *Νεοελληνικὴ Σύνταξιν*. «Ἀποσύρω τοῦ ἐμπορίου» λοιπὸν σημαίνει «ἀποσύρω ἐκ τοῦ ἐμπορίου». Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ «κεφαλὴ τοῦ ἐμπορίου» δὲν εἶναι παρὰ δύο πράγματα συνάμα: ἓνα ἐμπορικὸ μυαλό, πὺ ταυτόχρονα εἶναι καὶ τὸ πραγματικὸ «κεφάλαιο» τοῦ ἐμπορίου. «AN» λοιπὸν, ψελλίζει ὁ ποιητῆς, ξεκινώντας τὸ τραύλισμά του μὲ αὐτὸ τὸ ἄτονο, ἀμφίβολο, ξεμοναχιασμένο, μετέωρο καὶ ξέπνο «AN», σὲ ἀντίθεση μὲ κείνο τὸ προηγούμενο ἔντονο «ἘΛΕΗΣΕ μας», ἀποσύραμε τὸ Πνεῦμα, πὺ ἀποτελεῖ τὴν Κεφαλὴ καὶ τὸ πραγματικὸ Κεφάλαιο ὄλων τῶν λογῆς συναλλαγῶν, θὰ ἄλλαζε κάτι; Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀπελευθερωθοῦμε ἀπὸ τὶς παγίδες τῶν «πτώσεων» καὶ νὰ γευτοῦμε τὸ νέκταρ τῆς Ὑπέρβασης; Τὸ ἐρώτημα τοῦ Δημήτρη εἶναι ρητορικὸ· ἐμπεριέχει δηλαδὴ καὶ τὴν ἀπελπιστικὴ ἀπάντηση. β) Καὶ ἡ ἀπάντηση αὐτὴ γίνεται σαφέστερη ἂν διαβάσουμε τὴ τρίτη στροφή σπασμένη· ἂν δηλαδὴ ἀπομονώσουμε καὶ διαβάσουμε τὸ δεύτερο στίχο της αὐτόνομο: «Ἀποσύραμε <ἄραγε> τὴν κεφαλὴ μας τοῦ ἐμπορίου;» μὲ ὅσα εἶπαμε καὶ διαβάσαμε στὸ ποίημα ἐτοῦτο; Ὅχι ἀσφαλῶς ἀφοῦ τὸ μυαλό μας ἦταν αὐτὸ πὺ πρωτοστάτησε τόσο στὸ στήσιμο τοῦ ποιήματος ὅσο καὶ στὴν προώθηση αὐτοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ προϊόντος. Τὸ μυαλό μας κατασκευάζει καὶ ἐμπορεύεται τὰ πάντα· καὶ τὰ ποιήματά του. Κεφάλαιο καὶ Κεφαλὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πάντα ἓνα μικρὸ Μυαλό, ψευδεπίγραφο ἀντίγραφο ἑνὸς ὄντος αἰώνιου καὶ ἀσύλληπτου στὴν οὐσία του. Παγιδευμένο πάντα στὴ Γλῶσσα, σὲ ἓνα πεποημένο ἐμπόρευμά του, πὺ βρίθει ἀπὸ εὐθραυστες ζωγραφιές, ἀπὸ ἀραχνούφαντα δίχτια παιδαρίων, κυφορούμενο πάντα ἀπὸ ἀβγὰ ταπεινῶν ὄντων. «Πιασμένο» στὰ δίχτια/λέξεις τοῦ ἐμπορίου του, σὲ ἀβγὰ ταπεινῶν πτηνοτροφείων, τὸ αἷμα του κυκλοφορεῖ ἀλλοιωμένο ἀπὸ τὸ χαλασμένο καὶ βρόμιο

γλεῦκος αὐτῶν ἀβγῶν/λέξεων. Ἐξάλλου ποιὸς ἢ ποιὸι θὰ ἦταν οἱ «ἐμεῖς», ὅπως ὑπονοεῖ ἢ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ «ἀποσύραμε», ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ἀποσύρουμε ὅ,τι ἔχει θεσμοθετηθεῖ ἀνέκκλητα, ἀπαρχῆς τοῦ κόσμου; Τὸ ἄτονο, χωρὶς τόνο καὶ πνεῦμα «Αν» τοῦ τυπογράφου, ἀτελὲς καὶ λειψὸ σὰν ὀρθογραφημένη λέξι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ὑποβάλλει τὴ δική του αὐτόνομη σημασία. Εἶναι ἀδύνατη ἡ τέλεια ἀπόδραση εἶναι ὁ δικός του τυπογραφικὸς ὑπαινιγμός.

ἌΟ Μικρὸς Παρακλητικὸς τοῦ Ἄρμάου εἶναι μιὰ σύνοψη τῆς ὄντολογίας του, ποὺ λέει αὐτὸ καὶ μόνο τὸ ἀπλό: ἡ Ζωὴ ἢ ἀλλιῶς ἡ Ἰδέα τῆς Ζωῆς, ἢ ἀλλιῶς ἡ Συναίσθησις τῆς Ζωῆς ἢ ἀλλιῶς οἱ Ἐμπειρίες τῆς Ζωῆς ἢ ἀλλιῶς οἱ ἄπειρες πνευματικῆς, (καὶ ἐπιμένω στὸν ὄρο «πνευματικῆς» γιὰτι καὶ οἱ λεγόμενες «σωματικῆς» εἶναι στὴν οὐσία «πνευματικῆς») ἐμπειρίες ποὺ ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀνθρώπινου βίου, εἶναι ἓνα σύνολο Βίαιων Ἐντύψεων, προϊόντων μιᾶς βεβιασμένης ἀπόσπασης. Δὲν ἦταν, δὲν εἶναι καὶ δὲ θὰ εἶναι ποτὲ ἐκεῖνο τὸ ἀπόλυτον φρέσκο καὶ κρυστάλλινον νερό, ποὺ ἀναβλύζοντας πηγαῖο περνᾷ ἀτόφιον στοὺς ἀνθρώπινους ἰστούς. Ἡ Ἱστορία δὲν ἦταν, δὲν εἶναι καὶ δὲ θὰ εἶναι ποτὲ μιὰ ἀύθεντικὴ καὶ ὀλόκληρη ἐμπειρία· ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἓνα ἀπόσπασμα, μιὰ βίαιη ἐντύπωση, ἓνα σπάραγμα ἀπὸ κάτι Ἐπέκεινα τῆς ἱστορίας. Ἄ Ἐρωτας δὲν ἦταν, δὲν εἶναι καὶ δὲν θὰ εἶναι ποτὲ μιὰ ἀύθεντικὴ καὶ ὀλόκληρη ἐμπειρία, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντα μιὰ βίαιη ἐντύπωση, ἓνα σπάραγμα, ἓνα βραχύβιον ἀπόσπασμα ἀπὸ κάτι ὀλόκληρον ποὺ παραμένει Ἄπλησίαστο, ἀσύλληπτον στὴ σκιά· ἀπὸ κάτι ποὺ μᾶς κοιτάει ψυχρὸ καὶ ἀσυγκίνητον καθὼς σπαράζουμε στὰ ἐρωτικὰ κρεβάτια. Ἡ μοίρα τοῦ Ἄνθρώπου λοιπὸν εἶναι δεινὴ. Ἄ ἄνθρωπος ζεῖ συμβιβασμένος, συνθηκολογημένος μὲ πολέμους, μὲ ἐρωτικῆς σχέσεις, μὲ θεσμοὺς καὶ ἐθνικῆς παραδόσεις, δουλεύοντας σὲ ἐργοστάσια καὶ γραφεῖα, γράφοντας ποιήματα καὶ βιβλία, περιχαρακωμένος στὰ ψεύδη τῆς γλώσσας του, στὶς αὐταπάτες του, ἔχοντας καρφωμένο τὸ ἓνα του μάτι πάντα πρὸς τὸν ἀθέατον Ἄφθαλμον τοῦ Παλαιοῦ τῶν Ἡμερῶν, ποὺ στὸ βλέμμα κάθε ταπεινοῦ ἀνθρώπου ὁ Ἄφθαλμος ἐκεῖνος μοιάζει νὰ ἀλλοιωθεῖ.

A. K. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ